Přemožení Aramejců

Původ materiálu
Miki Erdinger
Pořadí v lekci
26

Téma

Hospodin otevírá oči pro dobrá řešení životních událostí, strachů a rozhodování.

Cíl

- Mladší děti zjistí, že nechat si pomoci a pomáhat je normální.
- Starší děti pochopí, že vítězit se dá nad nepřáteli i bez boje. To je cesta, kterou nám radí Bůh.
- Nejstarší děti si zkusí, jaké je to nevědět kudy dál a kde najít východiska.

Pro učitele

Biblický text: 2Kr 6,8–23

Výkladové poznámky

Jde o další ze samostatných „výjevů“ z Elíšova života. Tentokrát je „Bůh spása“ jak Elíšovi samému, tak i aramejskému vojsku a nakonec i králi a celému Izraeli. Všechny strany mohou být zachráněny, když se nenechají vést lidskými emocemi (pomsta, snaha dokázat si sílu a vítězství, trest)

Slepota v příběhu není faktickým konstatováním ztráty jednoho ze smyslů, ale jedná se o přenesený výraz. Jde o určitou zaslepenost, kdy nejsme schopni vidět věci tak, jak jsou. Nejsme schopni vyhodnotit skutečnost. V touze něčeho dosáhnout „pro oči nevidíme“. Boží zásah neznamená nemoc, ale zmatení. Trochu jako při stavbě babylonské věže. Lidé nejsou schopni vlastními silami dosáhnout cíle a nechají se (s)vést špatným směrem.

Stejné zaslepenosti mohl propadnout i izraelský král, kdy v představě, že má protivníka jako na dlani, touží po jeho porážce. Nedává ovšem na svůj úsudek a touhy, ale ptá se Hospodina, jak postupovat. Porážka nepřítele nevedla skrze násilí a zmar, ale cestou nečekaného překvapení. Místo smrti přišlo nasycení. Kontrast mezi tím, co by udělal člověk a kam nás vede Bůh. Ptát se

proroka je stejné jako dnes ptát se po Boží vůli. Zaslepenost ukazuje marnost lidského konání, pokud je v rozporu s Boží cestou.

Hospodin také „otevírá zaslepené oči“. Sluha pro strach neviděl východisko z nečekané situace, kdy byl jejich dům obležen. Elíša v modlitbě prosí o otevření jeho očí, aby uviděl, že při nich je Bůh.

Stolování obecně platilo za akt vstřícnosti. Pozvat někoho k jídlu, nasytit, bylo projevem úcty a neodmítalo se. Ti, kdo spolu stolovali, byli (minimálně v danou chvíli) vázáni mírem. Stolování bylo pod božskou ochranou (Starý zákon, překlad s výkladem, str. 217).

Perspektiva vyprávění: Stejně jako v předchozím příběhu o Námanovi začíná i tento příběh mimo Izrael, u Aramejců. Mezi nimi, jako pohanskými sousedy, přichází řeč na to, že „je prorok v Izraeli“ — a mají poznat, co je to ten Hospodinův prorok vlastně zač. Jejich slepota souvisí i s tím, že nejsou ochotni rozpoznat a respektovat jedinečnost Hospodina a jeho prorockého svědka. Přesto na darech této jedinečnosti — milosrdenství, ochraně, smíření a pohostinnosti — smějí mít nakonec podíl.

Úskalí

- I tento příběh je plný tajuplných zázraků (jak může Elíša vědět, kde bude cizí vojsko, sluha vidící ohnivé vozy, slepota a zavedení do Samaří…). Lze jej dětem podat jako určité podobenství, které ukazuje rozpor mezi tím, co mnohdy chce člověk a co Bůh. Dotazování se Boha na životní cestu může přinášet i „záhadné“ odpovědi tam, kde bychom je nečekali.
- Děti mohou mít zkušenost, že dobro se ne vždy vyplácí. Pozvat nepřítele (toho, kdo mě moc nemá rád) na návštěvu, nebo se s ním rozdělit o svačinu nevede v životě vždy k tomu, že nás dotyčný začne mít rád či nám nebude ubližovat. Zde je možné situaci vysvětlit, že ne každý rozumí, jaká je dobrá cesta. Ne každý má „hned otevřené oči“.

Odkazy

Starý zákon: překlad s výkladem [6], Knihy královské, Druhá Paralipomenon. Praha: Kalich, 1980.

Pro děti

Předškoláci

Aktivita: Pokud máte k dispozici zahradu se stromy, můžete předem připravit bludiště venku. Pokud ne, připravte si pro každé dítě lehčí bludiště na papíře. Nejprve nechte děti projít bludištěm jen tak (nebo najít správnou cestu pastelkou na papíře). Po té vytvořte dvojice, kdy jeden má zavázané oči a druhý ho musí provést bludištěm na druhou stranu (může to třeba nejprve zkusit dítě samo, následně pak s doprovodem). Při variantě papír má jedno z dětí zavázané oči a druhé mu radí, kudy má vést pastelku, aby došlo v pořádku na konec bludiště.

Bylo pro vás těžší hledat si cestu bludištěm sám a vidět, nebo nevidět a nechat se vést někým, kdo vám pomůže?

Každý z nás někdy potřebujeme pomoc, protože si nevíme rady. Kdy jste naposledy někoho požádali o pomoc? *(Rodiče, staršího sourozence, třeba při zavázání boty, při stavbě z lega, při podání něčeho, co je vysoko…)* A stejně tak, každý z nás můžeme někomu s něčím pomoct. Komu a jak jste naposledy pomohli?

Někdy si lidé myslí, že všechno umí, všechno znají (jako brouk Pytlík) a najednou se něco pokazí nebo se něčeho bojí. Jindy se neumí rozhodnout a musí poprosit o pomoc. Případně se musí zeptat. Když nám něco nejde se stavebnicí, zeptáme se rodičů, sourozenců nebo kamaráda. Někdy ale nevíme, co udělat, když nás někdo štve, nebo nám někdo kazí hru, rozbíjí to, co jsme postavili. Co byste takovému člověku udělali? *(Praštili ho, žalovali na něj, apod…)* To se stává často i dospělákům. A taky někdy toho druhého praští, nebo mu to vrátí. Ale to není dobře. To přinese jen další odplácení a bití a dostaneme se do takového bludiště, ze kterého je těžké se dostat ven.

Pán Bůh lidem umí poradit, když se lidé do takového bludiště nechtějí dostat nebo v něm už bloudí. Radí nám, abychom si neodpláceli a byli na sebe hodní. Abychom udělali třeba něco, co toho druhého překvapí. Třeba se s ním o naši hru rozdělit. Můžeme si jít stavět na jiné místo, nebo mu můžeme říct, že náš štve, ale že mu to oplácet nebudeme. To jsou věci, které by nám poradil Pán Bůh. Ten chce, abychom si pomáhali a byli na sebe hodní. Nechce, abychom se bili a nadávali si. Když si od něj necháme poradit, nebudeme se zamotávat v tom bludišti, ale najdeme cestu ven. Pán Bůh nám vždycky radí dobře. A když jsou lidé hodní, tak jsou na ně druzí často také hodní.

Pomůcky: Lana či provázek (pro venkovní variantu), obrázek bludiště (pro vnitřní variantu), šátky nebo šály na zavázaní očí.

Mladší školní děti

Byli jste už někdy na táboře? A hráli jste noční hru? Povím vám krátký příběh o Honzovi.

Honza byl jednou na táboře a moc se mu tam líbilo. Ve své chatičce měl všechno srovnané, věděl, kde má boty i oblečení, kde má baterku, a myslel si, že ho nic nemůže překvapit. Jednou, když už spal, přišli vedoucí a vzbudili Honzu a ostatní kluky v chatce a řekli jim, že musí co nejrychleji vyskočit ze spacáku, obléknout se, vzít si baterku a dobré boty a vyběhnout před chatku. Honza se sice na noční hru hodně těšil, ale taky se moc bál. Byla tma, vedoucí křičeli a on chudák seděl na posteli, a jak měl veliký strach a byl rozespalý, tak nemohl najít ani boty, ani baterku. Vše, co měl nachystané, tak v tom strachu jako by neviděl. Nakonec mu přišel pomoci jeden vedoucí, který mu posvítil, pomohl obout a Honza mohl vyrazit ven za ostatními.

V příbězích proroka Elíši (slovo prorok lze vyložit i jako „vidoucí“) se objevuje vyprávění, skoro až taková legenda, ve které si lidé mysleli, že všechno mají ve svých rukou, že vědí, co dělat, vědí, jak věci vyřešit, ale nakonec jim bylo potřeba pomoci.

Elíša pomáhal svému králi v Izraeli. Král se skrze něj ptal Pána Boha, co je dobře a co není. Co by měl udělat, nebo zda je jeho nápad dobrý. A Pán Bůh mu skrze Elíšu pomáhal také v boji s nepřáteli. Pán Bůh nechce, aby se bojovalo a lidé se zabíjeli, a tak vždycky Elíša věděl, kde je nepřátelské vojsko a kde je nebezpečí. I když král nepřátelského vojska měl pocit, že vše má nachystané, Elíša mu díky Pánu Bohu vždycky překazil zlé plány. Izraelci tak byli neporazitelní. Vyhrávali ne silou, ale moudrostí proroka a díky radám od Pána Boha.

Král nepřátelského vojska se rozhodl, že Elíšu zajme. Všechno dobře vymyslel a poslal hodně vojáků, kteří měli Elíšu přivést králi. Bylo jich opravdu hodně. Až to strach nahánělo. Možná znáte pořekadlo, že strach má velké oči. A Elíšův pomocník, když uviděl, kolik vojáků obléhá jejich dům, dostal strach. Úplně zapomněl, že je s nimi Pán Bůh a nevěděl co dělat. Jako ten Honzík v příběhu, když měl strach. A Elíša se mu nesmál, ale pomohl mu od strachu. Prosil Pána Boha, aby se jeho kamarád nebál a vzpomněl si, že jsou pod ochranou Boží. Vědět, že jsme pod Boží ochranou, nás může uklidnit. Něco jako, když vám rodiče řeknou: nebojte se, jsme tady s tebou. Taky se přestanete bát. Nebo se aspoň bojíte méně. Elíšův kamarád, když slyšel, že je Pán Bůh s nimi, se také přestal bát.

Elíša se modlil k Pánu Bohu, aby mu pomohl, aby ho zachránil. Bez boje, bez toho, aby někdo umřel. A tak Pán Bůh tak trochu zmátl všechny ty vojáky. Ti si mysleli, že už mají Elíšu skoro v hrsti. Přitom jako kdyby byli slepí, motali se kolem domu a Elíšu nepoznali. Ten jim poradil, kudy se mají vydat. Hloupí, slepí vojáci, kteří se chtěli prát, se vydali za nepoznaným Elíšou, který je odvedl do jiného města. Do Samaří, kde bydlel izraelský, tedy pro vojáky nepřátelský, král.

Až tam vojáci pochopili, že se nechali zlákat na špatnou cestu a že je Elíša opět porazil. A přitom u toho nebyl nikdo zraněný, ani nikdo neumřel. Elíša byl zachráněn a všichni vojáci

přežili. Byli ale vlastně v pasti. Král je mohl všechny pobít nebo zajmout. Taky ho to napadlo. Ale věděl, že ne každý jeho nápad je dobrý, a tak se zeptal Elíši, co si o tom myslí a co by jim poradil Pán Bůh.

„Elíšo, co kdybych je všechny zajmul a pobil, to bych pak vyhrál?“

Elíša mu dopověděl: „Ale ne, králi. Když je pobiješ, tak umřou a to Pán Bůh nechce. A navíc, když je pobiješ, tak za nimi přijdou jiní vojáci, kteří je budou chtít pomstít, a válka bude pokračovat. Uděláme něco, co by nikdo nečekal a co všechny překvapí. Dáme těm vojákům najíst a napít, ukážeme jim, že pomsta není dobrá, a pošleme je domů“.

To opravdu nikdo nečekal. Zajatci byli překvapení, ale byli rádi. Když se najedli, odešli a už se nevrátili. Na radu Elíši opět král vyhrál, aniž by kdokoliv umřel.

Aktivita: Na principu pracovního listu můžete vytvořit přehled toho, co způsobuje u lidí strach a může přinést násilí, a co naopak lidi uklidňuje, co přináší mír a smíření.

Celý příběh lze také zahrát jako divadlo — můžete jej na konci nedělní školy přehrát rodičům, nebo během posezení u kávy a čaje.

Pomůcky: Modifikovaný pracovní list, kulisy k hraní divadla.

Starší školní děti

Aktivita: Mějte nachystané v dostatečném množství kopií dvě různé mapy města, kde jsou jasně zřetelné ulice. (Stačí z internetu, ideálně města, která děti neznají.) Na obou mapách vyznačte výchozí bod a na jedné z nich i cílový bod. Rozdělte děti do dvojic a posaďte je ve dvojici k sobě zády.

Každému z dvojice dejte do ruky jednu z map, tak aby každý měl jinou. Ten, který má vyznačené oba body, radí tomu druhému, jak se z výchozího bodu dostat do cílového. Účelem hry je pocítit, jaké to je, když se zdá, že obě strany mají pravdu a přitom rady jednoho se zcela míjí s realitou druhého.

Člověk se v životě dostává do slepé uličky. Myslí si, že má vše pod kontrolou, a najednou konec a neví jak dál. Může mít strach, který má velké oči, které nevidí cestu ven.

Jak může reagovat člověk, který je „zahnán do kouta“? *(Být agresivní, utéct od problému, strachy zkoprnět a nedělat nic.)* Někdy hledá pomoc, kde se dá. Ale pokud pomocník nezná jeho situaci, může se řešení míjet s realitou — jako na té mapě.

V příbězích Elíši se objevuje vyprávění, kdy je mnoho aktérů zahnáno do slepé uličky.

Rozdejte dětem na papírcích (A5) obrázek značky „slepá ulice“. Přečtěte si nejprve společně biblický text jednou pro pochopení obsahu. Při druhém čtení zadejte dětem, aby vždy, když budou mít pocit, že je někdo v příběhu v slepé uličce, zvednou obrázek značky nad hlavu. (Je tam asyrský král, Elíšův mládenec, Elíša sám, aramejské vojsko a svým způsobem i izraelský král, který se chce mstít.)

Diskutujte pak s dětmi, co je všem „ve slepé uličce“ společné a co je z té uličky vyvedlo. Jaký je společný jmenovatel všech řešení. Bůh nám mnohdy nenabízí praktická řešení, ale dodává nám vnitřní klid, který nám pomáhá situace řešit a nacházet cestu ven. Boží vedení je mnohdy odlišné od prvních ukvapených lidských nápadů.

Vytvořte si tabulku se dvěma sloupci. První sloupec nahoře označte značkou „slepá ulice“ a druhý „přikázaný směr jízdy“. Dejte dětem za úkol, aby do levého sloupce psali, která řešení vedou do slepé uličky, a do pravého, která vedou správným směrem. Pro ulehčení můžete i navrhnout určité situace ze života dětí: témata jako odplácení, (ne)sobeckost, podání ruky, smíření, vynucování vlastního názoru apod. Jde o variaci na pracovní list (viz Mladší školní děti).

Pomůcky: Dva plány různých měst, značka „Slepá ulice“, pracovní list se dvěma sloupci.

Přesah

- Otázka „jak Bůh působí v mém životě a otevírá naše oči“ přináší velké nejasnosti, neboť na ni nelze jednoduše odpovědět. Jde o individuální přijímání skutečností skrze Ducha svatého. Tedy pokud se chystáte se staršími dětmi hledat odpověď, je dobré se podívat do starších přípravek zabývající se Duchem svatým. Věříme, že dnes Bůh působí právě skrze Ducha svatého, který dokáže „otevírat oči“ a vyvádět ze slepých uliček.
- Se staršími dětmi si můžete zahrát hru deskovou Fantom staré Prahy, kde jde o utíkání a chytání Fantoma, kterého se snaží protihráči zahnat do slepé uličky.

Liturgie

Biblický text k zapamatování

Hospodine, otevři mu oči, prosím, aby viděl. (2Kr 6,17)

Rituál

Každou postavu může provázet jedna píseň, kterou můžete zpívat nebo její část skandovat. U Elíši navrhujeme *To já, ó Pane můj, půjdu, když mě posíláš* (Svítá 331).

Okénko do bohoslužeb

Když zavřete oči, bojíte se? A bojíte se ve tmě? Už jste někdy někam šli tmou?

Dokázali byste obejít se zavřenýma očima stůl Páně? Zkuste to. To docela jde. Šikovní.

Zatím jste v tom sami. Mnohem lépe se ve tmě nebo se zavřenýma očima jde, když vás někdo vede. Když vám někdo říká, kudy máte jít. Cestu do nedělky všichni znáte, ale zkuste teď zavřít oči, nebo kdo máte nějakou šálu a šátek, si je zavažte, chytněte se za ruce a věřím, že vám někdo pomůže se do nedělní školy dostat. Šťastnou cestu.

Modlitba

Pane Bože, děkujeme ti, že jsi s námi. Že nás vedeš za ruku, když bloudíme. Děkujeme, že máme kamarády a rodiče, kteří nám umí poradit dobrým nápadem, ve chvíli, kdy bychom se chtěli prát nebo být na někoho zlí. Amen.

Odkaz na pracovní list
23 Přemoženi syrských
Kam dále
Kejřová, Eva: Přemožení Aramejců (starší přípravka z cyklu Pozvání na cestu)
Odkaz na píseň
Mír na zemi daruj nám (EZ702)
Posila na cestu (SV135)
Úterý končí středou (SV31)
Nové přikázání (SV364)
Někdo mě vede za ruku, když bojím se jít tmou
Někdo hodil kámen (SV306)
Cílová skupina
Mladší školní
Předškolní
Starší školní
Katechetické cykly
Dál přece nejdeme sami II (Od Samuele k Šalomounovi + Od Elijáše k mesiášovi)
Biblický odkaz (kat)
2 Královská 6,8–23